

**21.02.2017**

**Ю. Шпильова, кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України»**

### **«Органічні» перспективи України**

Виробництво органічної продукції офіційно визначено в Україні пріоритетом державної підтримки. У Стратегії розвитку сільського господарства України «3+5», підготовленій Міністерством аграрної політики та продовольства, запропоновано такі напрями реформування, як стимулювання органічного виробництва, розширення ринків збуту сільськогосподарської продукції, розвиток сільських територій, зрошування земель та гарантування безпеки харчової продукції. Зокрема, міністерство й Держгеокадастр розробляють механізм стимулювання виробництва органічної продукції шляхом проведення спеціалізованих земельних аукціонів. Передбачається, що на них учасникам ринку будуть запропоновані земельні ділянки для виробництва органіки за пільговими орендними ставками. Пільги набуватимуть чинності лише з моменту фактичної реалізації інвестпроекту – початку процесу сертифікації, тобто підтверджених фіксованих намірів. У разі недотримання визначених аукціонних умов орендні ставки будуть повернуті до ринкового значення – середнього показника у відповідному районі ([Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України](#)).

Загальновідомо, що виробництво органічної продукції сприяє суспільному добробуту, особливо завдяки очікуваному поліпшенню здоров'я населення, створенню додаткових робочих місць, надходженню податкових зборів до державного бюджету. На жаль, з економічного погляду органічне сільське господарство наразі є лише незначною нішею національного аграрного сектору. На нашу думку, у найближчій перспективі, очікувати значних змін у цьому секторі не варто.

Сьогодні зарубіжні партнери зацікавлені співпрацювати з Україною лише в напрямі закупівлі органічної сировини, а не готового харчового продукту, що зміщує акценти на сировину складову цього ринку. Це пов'язано насамперед з відсутністю дієвого законодавства, а отже, механізму регулювання органічного ринку та відповідної системи контролю. Такі умови створюють сприятливе середовище для можливостей порушення прав споживачів та розвитку недобросовісної конкуренції серед виробників. Саме тому, на думку фахівців, необхідне прийняття Верховною Радою України проекту Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» та нормативно-правових актів щодо його виконання.

Розв'язання проблем, що пов'язані з нерегульованістю органічного ринку України, як зазначається в Середньостроковому плані пріоритетних дій Уряду до 2020 р., можливо шляхом запровадження механізмів, запропонованих у згаданому вище документі, у якому регламентовано вимоги до органічного виробництва, його сертифікації, обігу та маркування продукції. Урядом рекомендовано ведення реєстрів операторів органічного ринку, органів сертифікації, які повинні відповідати встановленим вимогам. Завдяки нововведенням стосовно державного регулювання цієї галузі суттєво зросте конкурентоспроможність виробників органічної продукції, особливо орієнтованих на експорт, а в зарубіжних споживачів – рівень довіри до української продукції, виробленої з дотриманням вимог законодавства.

Незважаючи на обґрунтованість окремих положень у Середньостроковому плані пріоритетних дій Уряду до 2020 р., на нашу думку, у процесі визначення перспектив досліджуваного ринку необхідно орієнтуватись не тільки на наявність сертифікованих площ для ведення органічного сільського господарства, а й враховувати кількість сертифікованих органічних господарств, що дасть змогу більш якісніше характеризувати розвиток такого ринку.

Після прийняття названого проекту закону в середньостроковій перспективі очікується збільшення площі земель органічного сільського господарства до 450 тис. га, що перевищує нинішній показник на 10 %. Перші кроки в цьому напрямі вже зроблені. Зокрема, управліннями Держгеокадастру в областях розпочато аудит земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної форми власності, придатних для цих цілей. З огляду на низку додаткових вимог, що висуваються до виробництва органічної продукції, кількість таких земель обмежена. У першу чергу землі для органічного виробництва виділятимуться із земель запасу – перелогів, які не були у використанні впродовж тривалого часу, щоб скоротити період отримання інвестором сертифікату відповідності.

Для повноцінного функціонування ринку органічної продукції в Україні необхідне поступове формування сучасної системи «виробник → переробник → торговий представник → покупець». У такому ланцюгу на сьогодні в невідповідній ситуації залишаються виробники, котрі докладають максимум зусиль і несуть найбільшу відповідальність за якість своєї продукції, та споживачі, які в підсумку отримують недешеву продукцію та ще й часто низької якості.

Основним завданням держави в сучасних умовах є збереження позитивних тенденцій розвитку органічного ринку України. Дієвими кроками в цьому напрямі має стати:

– прийняття Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції»,

узгодженого з вимогами та принципами регулювання органічного виробництва в ЄС, та відповідних нормативно-правових актів щодо його виконання;

– упровадження базових агроекологічних вимог і стандартів якості та безпеки такої продукції, посилення захисту прав споживачів шляхом посилення контролю за ними згідно з регламентами ЄС;

– створення системи стимулювання та фінансової підтримки органічного виробництва в Україні в контексті нових напрямів САП ЄС, зокрема вдосконалити систему державної допомоги виробникам такої продукції, а також вдосконалити податкову політику в частині, яка стосується відповідних виробників;

– необхідною умовою функціонування такого ринку має стати розвиток сільськогосподарських дорадчих служб для надання інформаційно-консультаційних послуг на різних рівнях, популяризація ідеї органічного виробництва та споживання серед населення.